

23 Σεπτεμβρίου, 1992

[ΠΙΚΗΣ, ΚΟΥΡΡΗΣ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΗΣ,
ΑΡΤΕΜΙΔΗΣ, Δ/στές]

ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΘΕΟΔΟΥΛΟΥ,

Εφεσεύοντας,

γ.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙ-
ΚΩΝ, ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ,

Εφεσιβλήτων.

(Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 1257).

---

*Πρόσφυγες — Ανανέωση προσφυγικής ταυτότητας — Έγκυρο διοικη-
τικό μέτρο η επαναπιστοποίηση των γεγονότων για τον εκτοπισμό
του κατόχου ταυτότητας πριν την ανανέωσή της — Δέουσα η διεξα-
χθείσα έρευνα.*

Η έφεση αυτή στράφηκε κατά της πρωτόδικης απόφασης του 5
Ανωτάτου Δικαστηρίου με την οποία επικυρώθηκε απόφαση του
Λειτουργού εγγραφής για την απόρριψη του αιτήματος του εφε-
σεύοντα για αντικατάσταση της προσφυγικής του ταυτότητας.

Σύμφωνα με τα γεγονότα της υπόθεσης μετά από έρευνα που 10
διεξήχθη από την αρμόδια αρχή διαπιστώθηκε πως ο εφεσεύων δεν
είχε τη μόνιμη κατοικία του στις κατεχόμενες περιοχές κατά την
Τουρκική Εισβολή αλλά στην Καλαβασό όπου διέμενε η σύζυγος
και το παιδί του. Ενόψει δε των ευρημάτων αυτών οι εφεσιβλήτοι
εξέδωσαν απορριπτική απόφαση στο αίτημα του εφεσεύοντα.

Ο εφεσεύων υπέβαλε ότι η διαδικασία αντικατάστασης των 15
προσφυγικών ταυτοτήτων διαμορφώθηκε έξω από το πλαίσιο των
διοικητικών ρυθμίσεων που έγιναν για ανακούφιση των εκτοπι-
σθέντων και παθόντων και ότι εν πάση περιπτώσει η έρευνα που
συντελέστηκε στην προκειμένη περίπτωση υπήρξε ατελής και η
απόφαση ανεπαρκώς αιτιολογημένη. 20

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την έφεση, αποφάσι-
σε ότι:

Δε διαπιστώνεται οτιδήποτε μεμπτό στη διαδικασία που ακο- 25
λουθήθηκε για την επαναπιστοποίηση της προσφυγικής ταυτότη-
τας που απέβλεπε στην ακριβέστερη καταγραφή των εκτοπισθέν-
των χάριν της ορθολογιστικής αντιμετώπισης των αναγκών τους

και τον περιορισμό της βοήθειας στα πρόσωπα που πληρούσαν τις τεθείσες προϋποθέσεις.

- 5 Η διοικητική ενέργεια για αντικατάσταση των προσφυγικών ταυτοτήτων συνεπάγεται την επαναπιστοποίηση, μετά από τη δέουσα έρευνα, των γεγονότων σχετικά με τον εκτοπισμό του κατόχου ταυτότητας που εκδόθηκε πριν το 1983. Αποτελεί έγκυρο διοικητικό μέτρο αλληλένδετο με την υλοποίηση των κυβερνητικών αποφάσεων για την παροχή βοήθειας στους εκτοπισθέντες. Η έρευνα η οποία διεξήχθη στην παρούσα υπόθεση υπήρξε, όπως ορθά
- 10 διαπίστωσε το πρωτόδικο δικαστήριο, ενδελεχής και η αιτιολογία ισχυρή, σε βαθμό που να αντέχει σε οποιοδήποτε βάσανο.

Έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενες Υποθέσεις:

- 15 *Οδυσσεώς ν. Δημοκρατίας Υπ. Αρ. 936/89 απόφαση ημερ. 21/4/92 (1992) 4 ΑΑΔ.*
- Ευσταθίου ν. Δημοκρατίας Υπ. 396/88 απόφαση ημερ. 30/1/91 (1991) 4 ΑΑΔ.*
- Χαραλάμπους κ.α. ν. Δημοκρατίας Υπ. 248/90 κ.ά. απόφαση ημερ. 16/1/91 (1991) 4 ΑΑΔ.*
- 20 *Χριστοφή ν. Δημοκρατίας Υπ. 87/91 απόφαση ημερ. 16/3/92 (1992) 4 ΑΑΔ.*

Έφεση.

- 25 Έφεση εναντίον της απόφασης του Δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου (Πογιατζής, Δ) που δόθηκε στις 27 Νοεμβρίου, 1990 (Υπόθεση αρ. 949/89) με την οποία επικυρώθηκε η απόφαση των καθ' ων η αίτηση-εφεσιβλήτων για την απόρριψη του αιτήματος του αιτητή για αντικατάσταση της προσφυγικής του ταυτότητας.

M. Κυπριανού, για τον εφεσείοντα

- 30 *A. Βασιλειάδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας Α', για τους εφεσιβλήτους.*

Cur. adv. vult.

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ : Την απόφαση του Δικαστηρίου θα

δώσει ο Δικαστής Γ. Μ. Πικής.

ΠΙΚΗΣ, Δ.: Η έφεση στρέφεται κατά της απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου με την οποία επικυρώθηκε η απόφαση του Λειτουργού Εγγραφής για την απόρριψη του αιτήματος του προσφεύγοντος για αντικατάσταση της προσφυγικής του ταυτότητας. 5

Το δικαστήριο έκρινε ότι η έρευνα η οποία διεξήχθη για την διαπίστωση της μόνιμης κατοικίας του αιτητή κατά τον κρίσιμο χρόνο της τουρκικής εισβολής υπήρξε ενδεδεχής, τα δε στοιχεία τα οποία προέκυψαν καθιστούσαν την απόφαση εύλογη για τους λόγους που επεξηγούνται στην απόφαση που εφεσιβάλλεται. Η διεξαχθείσα έρευνα αποκάλυψε στοιχεία που έτειναν να καταδείξουν ότι ο αιτητής δεν είχε τη μόνιμη κατοικία ούτε στα Φτέρυχα, το χωριό όπου γεννήθηκε, ούτε στον Καραβά, τον τόπο διαμονής της πατρικής του οικογένειας, τα οποία καταλείφθηκαν από τον τουρκικό στρατό· αλλά στην Καλαβασό όπου διέμενε η σύζυγος και το παιδί του. Το δικαστήριο έκρινε ότι η απόφαση της αρμόδιας διοικητικής αρχής υπήρξε αιτιολογημένη, συνυφασμένη με τα γεγονότα τα οποία προέκυψαν από την έρευνα, μεταξύ των οποίων και δήλωση κατόχου γειτονικής προς το πατρικό του σπίτι κατοικίας στον Καραβά ότι ο αιτητής δε διέμενε στον Καραβά αλλά επισκεπτόταν την κοινότητα και το πατρικό του σπίτι περιοδικά με τη σύζυγο και το παιδί του. Άλλα στοιχεία τα οποία κατέτειναν προς την ίδια κατεύθυνση προήλθαν από τα αρχεία του Υπουργείου Εργασίας τα οποία έφεραν αφενός τη σύζυγο του αυτοεργοδοτούμενη κατά την περίοδο 1972-73 και διαμένουσα στην Καλαβασό, και αφετέρου τον εφεσείοντα ως διαμένοντα στην Καλαβασό κατά την περίοδο 1973-1974. Ο γάμος του τελέστηκε το 1972. 10 15 20 25 30

Η έφεση δεν περιορίστηκε στην αμφισβήτηση των διαπιστώσεων του δικαστηρίου για το εύλογο της διοικητικής απόφασης αλλά επεκτάθηκε και στη θεώρηση του νομικού καθεστώτος που ίσχυσε για την έκδοση προσφυγικών ταυτοτήτων και την συνεπαγόμενη με την προσβληθείσα διοι- 35

- κητική απόφαση ανάκληση, όπως χαρακτηρίστηκε, της προσφυγικής ταυτότητας που εκδόθηκε στον εφεσείοντα μετά την τουρκική εισβολή. Κατά την ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας του ο δικηγόρος του εφεσείοντα έκαμε
- 5 αναφορά σε αριθμό προηγούμενων αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου που άπτονται του θέματος αντικατάστασης ή ανανέωσης προσφυγικής ταυτότητας - Οδυσσέως ν. Δημοκρατίας, Υποθ. 936/89, αποφασίστηκε στις 21/4/92, Ευστρατίου ν. Δημοκρατίας, Υποθ. 396/88, απο-
- 10 φασίστηκε στις 30/1/91, Χαράλάμπους κ.α. ν. Δημοκρατίας, Υποθ. 248/90 κ.α., αποφασίστηκε στις 16/1/91. (Βλ. επίσης Χριστοφή ν. Δημοκρατίας, Υποθ. 87/91, αποφασίστηκε στις 16/3/92).

- Ο εφεσείων υπέβαλε ότι η διαδικασία αντικατάστα-
- 15 σης των προσφυγικών ταυτοτήτων που εκδόθηκαν μετά την τουρκική εισβολή διαμορφώθηκε έξω από το πλαίσιο των διοικητικών ρυθμίσεων που έγιναν για ανακούφιση των εκτοπισθέντων και παθόντων και ότι εν πάση περι-
- 20 πτώσει η έρευνα που συνετελέστηκε στην προκείμενη περίπτωση υπήρξε ατελής και η απόφαση ανεπαρκώς αιτιολογημένη.

- Πριν επιλύσουμε τα εγερθέντα θέματα θα κάμουμε σύντομη αναφορά στους λόγους που οδήγησαν στην έκδοση προσφυγικών ταυτοτήτων και τις ρυθμίσεις που υιοθε-
- 25 τήθηκαν για την έκδοσή τους.

- Προς αντιμετώπιση της δραματικής κατάστασης που προέκυψε μετά την τουρκική εισβολή και την κατάληψη από τα τουρκικά στρατεύματα μεγάλο μέρος της Κύ-
- 30 πρου και τον επακόλουθο εκτοπισμό των κατοίκων των καταληφθέντων περιοχών, η κυβέρνηση έλαβε σειρά μέ-
- τρων για την παροχή βοήθειας στους εκτοπισθέντες και παθόντες προς ανακούφιση των δεινών που τους έπληξαν και την προλείανση του εδάφους για την επαναδραστηριο-
- 35 τησης 20/9/1974 αποφασίστηκε η παροχή ποικιλόμορφης βοήθειας σε εκτοπισθέντες και παθόντες σύμφωνα με καθαρτισθέν σχέδιο. Στην κατηγορία των εκτοπισθέντων πε-

ριλήφθηκαν όλοι όσοι είχαν την μόνιμη κατοικία τους σε περιοχή που καταλήφθηκε από τα τουρκικά στρατεύματα ή κατέστη λόγω της τουρκικής εισβολής απροσπέλαστη. Το έργο της ανακούφισης ανατέθηκε στην Υπηρεσία Μέριμνας και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων, που συστάθηκε στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στην οποία ανατέθηκε ο συντονισμός της κυβερνητικής προσπάθειας για την αντιμετώπιση της τραγικής κατάστασης που έπληξε τη χώρα και τους κατοίκους της.

Αμέσως μετά την τουρκική εισβολή άρχισε η καταγραφή των εκτοπισθέντων και ως μέσο πιστοποίησης της ιδιότητας αυτής υιοθετήθηκε η προσφυγική ταυτότητα. Η προσφυγική ταυτότητα συνιστά διοικητικό μέτρο συνυφασμένο με την ευόδωση του κυβερνητικού έργου για ανακούφιση των εκτοπισθέντων και παθόντων. Στο πλαίσιο αυτών των διευθετήσεων εκδόθηκε, κατόπιν αιτήσεώς του, προσφυγική ταυτότητα στον αιτητή, η οποία τον φέρει ως έχοντα την μόνιμη κατοικία του πριν την εισβολή στον Καραβά. Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της 22/1/76 συστηματοποιήθηκε η έκδοση προσφυγικών ταυτοτήτων και το έργο ανατέθηκε στην Υπηρεσία Μερίμνης και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων.

Από το 1983 κρίθηκε αναγκαία η διενέργεια ελέγχου, μέσω της αρμόδιας διοικητικής αρχής, προς επαλήθευση ή επαναπιστοποίηση της προσφυγικής ιδιότητας των κατόχων προγενέστερα εκδοθεισών ταυτοτήτων. Όπως αναφέρεται σε σημείωμα του Γενικού Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών της 7/6/1990, το μέτρο κρίθηκε αναγκαίο και για το λόγο ότι κατέστη δυνατή η επανεγκατάσταση ορισμένων προσώπων στα σπίτια τους τα οποία νωρίτερα αναγκάστηκαν να τα εγκαταλείψουν λόγω της γειτνίασής τους προς περιοχές που καταλήφθηκαν από τα τουρκικά στρατεύματα. Τόσο η αρχική πιστοποίηση όσο και η μεταγενέστερη απόφαση για επαναπιστοποίηση της προσφυγικής ιδιότητας συνιστούν μέτρα συνυφασμένα με την προσπάθεια ανακούφισης εκτοπισθέντων και παθόντων. Η επαναπιστοποίηση είχε ως λόγο την επαλήθευση γεγονότων για τα οποία, σε προγενέστερο στάδιο δεν πα-

ρεχόταν η πρόεπουσα άνεση για διερεύνηση και πιστοποίηση τους λόγω της πιεστικής κατάστασης που επικρατούσε.

- 5 Προκύπτει από τα στοιχεία τα οποία έχουν κατατεθεί ότι από το 1983 η επαναπιστοποίηση της προσφυγικής ταυτότητας ανατέθηκε στην Υπηρεσία Εγγραφής του Υπουργείου των Εσωτερικών, πρακτική η οποία επισημοποιήθηκε με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της 24/5/1986.

- 10 Δε διαπιστώνουμε στιδήποτε μεμπτό στη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την επαναπιστοποίηση της προσφυγικής ταυτότητας που απέβλεπε στην ακριβέστερη καταγραφή των εκτοπισθέντων χάριν της ορθολογιστικής αντιμετώπισης των αναγκών τους και τον περιορισμό της βοήθειας στα πρόσωπα που πληρούσαν τις τεθείσες προϋποθέσεις.

- 20 Ο κ. Κυπριανού υπέβαλε ότι η έρευνα για τη διαπίστωση των γεγονότων που αφορούσαν την κατοικία του αιτητή κατά τον κρίσιμο χρόνο της τουρκικής εισβολής ήταν ανεπαρκής τοσούτο μάλλον ενόψει της προϋπάρχουσας προσφυγικής ταυτότητας του εφεσείοντα η οποία έθετε υπέρτερο βάρος στις αρχές ανάλογο με την ανάκληση διοικητικής απόφασης. Η παράλειψη του αιτητή να αποκαλύψει τους τόπους διαμονής του μεταξύ 1970 και της τουρκικής εισβολής δεν αποτελούσε, όπως εισηγήθηκε, 25 λόγο για την αρνητική απόφαση η οποία εκδόθηκε. Άλλος λόγος που προβλήθηκε είναι ότι ένα από τα στοιχεία τα οποία ο εφεσείων κατάθεσε είναι φορτισμένο με εμφανές λάθος και επομένως έπρεπε να αξιολογηθεί διαφορετικά. Το στοιχείο αυτό είναι η βεβαίωση του κοινοτάρχη Καραβά με την οποία πιστοποιείται ότι ο αιτητής είχε τη μόνιμο κατοικία του στον Καραβά "... μέχρι το 1973 πριν την τουρκική εισβολή". Δεν υπάρχει τίποτε στην βεβαίωση αυτή το οποίο να αντιμάχεται το πιστοποιούμενο γεγονός και να αποκαλύπτει αυταπόδεικτο λάθος ώστε να προκύπτει 35 ανάγκη αποσαφήνισης του περιεχομένου του. Υπό αυτές τις συνθήκες θα ήταν αυθαίρετο τόσο για το αρμόδιο διοικητικό όργανο όσο και για το δικαστήριο να προβεί στην αλλαγή της χρονολογίας 1973 σε 1974, γεγονός

που θα συνιστούσε αλλοίωση του περιεχομένου του εγγράφου αυτού.

Η διοικητική ενέργεια για αντικατάσταση των προσφυγικών ταυτοτήτων συνεπάγεται την επαναπιστοποίηση, μετά από τη δέουσα έρευνα, των γεγονότων σχετικά με τον εκτοπισμό του κατόχου ταυτότητας που εκδόθηκε πριν το 1983. Αποτελεί έγκυρο διοικητικό μέτρο αλληλένδετο με την υλοποίηση των κυβερνητικών αποφάσεων για την παροχή βοήθειας στους εκτοπισθέντες. Η έρευνα η οποία διεξήχθη στην παρούσα υπόθεση υπήρξε, όπως ορθά διαπίστωσε το πρωτόδικο δικαστήριο, ενδελεχής και η αιτιολογία ισχυρή σε βαθμό που να αντέχει σε οποιοδήποτε βάσανο.

Η έφεση απορρίπτεται. Δεν εκδίδεται διαταγή για τα έξοδα.

Η έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα.